

9. Стратегічні перспективи реформ: Виступ Президента України Л. Кучми на науково-практичній конференції "Стратегія сталого розвитку та структурно-інноваційної перебудови української економіки (2004-2015)"//Урядовий кур'єр. – 2004. – № 80. – С.5.

УДК 631.173

ПЕРСПЕКТИВНІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ФОРМИ АГРОТЕХНІЧНОГО СЕРВІСУ

Л.О.Борян, асистент

Миколаївський державний аграрний університет

Важливим напрямом збереження, оновлення і розвитку матеріально-ресурсного потенціалу аграрного сектора економіки є удосконалення організації використання машинно-тракторного парку сільськогосподарських підприємств. В умовах реформування аграрного сектора при значній кількості морально застарілого устаткування, низькій ефективності його використання, недостатній забезпеченості запчастинами, відсутності коштів у товаровиробників на придбання нової техніки набуває актуальності розвиток агротехнічного сервісу.

В сучасних умовах для успішного розвитку цивілізованого сільського господарства необхідно розвивати і удосконалювати уже відомі в нашій країні організаційно-економічні форми агротехнічного сервісу та впроваджувати нові форми, які успішно використовуються в зарубіжних країнах. Проблема розвитку організаційно-економічних форм агротехнічного сервісу присвячені праці українських вчених П.І. Гайдуцького, М.Г. Лобаса, В.В. Іванишина, В.С. Шибаніна, І.Д. Бурковського. Мета нашого дослідження – розглянути тенденції розвитку організаційно-економічних форм агротехнічного сервісу в сучасних умовах.

Для своєчасного забезпечення сільськогосподарських виробників необхідною технікою слід використовувати різноманітні форми агротехнічного сервісу. Товаровиробник зупиняється на тій чи іншій формі сервісу залежно від того, наскільки його задовольняють вартість техніки, знижки, процентні ставки.

В нашій країні набирає розвитку дилерська система, через яку сільськогосподарський виробник може купити сільськогосподарську машину і певний набір технічних послуг. На світовому ринку 90% сільськогосподарських машин реалізується через дилерів. Найбільші виробники сільськогосподарських машин “Джо Дір”, “Нью-Холанд”, “Кейс” реалізують продукцію через власні компанії, агентів і незалежних дилерів в 150 країнах світу. Щорічно вони поставляють на світовий ринок близько 400 тис. тракторів. Реалізацію техніки забезпечують 8 тис. дилерів. Дилери реалізують товар і надають послуги по технічному обслуговуванню потрібної техніки. Потребу в техніці дилери прогнозують на два-три роки. Дилер здійснює гарантійне і післягарантійне обслуговування і ремонт техніки. Технічний сервіс, який надає дилерський пункт, допомагає отримати інформацію про перспективи нової техніки, забезпечує налагодження постійних контактів з клієнтами.

В Україні дилерську систему використовують найпотужніші підприємства, що випускають сільськогосподарську техніку: Харківський тракторний завод (Харків), ВО “Південний машинобудівний завод” (Дніпропетровськ), ВАТ “Точмаш” (Донецьк). Така форма агротехнічного сервісу дає можливість споживачу придбати техніку не звертаючись безпосередньо на завод та отримати пакет послуг.

Проблему оновлення технічного парку сільського господарства можна вирішувати і за рахунок лізингу. Підприємству при необхідності оновлення своїх основних засобів вигідно брати устаткування в лізинг. У порівнянні зі звичайним кредитом на придбання техніки економія коштів при цьому досягає 10% від вартості устаткування за увесь строк лізингу. Підприємство, у якого немає коштів на модернізацію, не завжди може взяти кредит в банку, тому що банк неохоче надасть підприємству кредит, так як не має достатніх гарантій повернення інвестованих коштів. Лізингова операція вигідна усім учасникам: одна сторона отримує кредит, який виплачується поетапно, та потрібне устаткування, інша сторона гарантію повернення кредиту, так як об’єкт лізингу є власністю лізингодавця чи банка, що фінансує лізингову операцію, до останнього платежу.

Термін такої оренди від трьох до восьми років. Після закінчення терміну лізингу сільськогосподарський виробник може вику-

пити техніку, продовжити договір або повернути техніку. Зараз розвиток лізингу в аграрній сфері здійснюється згідно із законодавчою базою, якою передбачено порядок використання коштів державного лізингового фонду на придбання вітчизняної техніки та передачу її сільськогосподарським товаровиробникам на умовах фінансового лізингу. У вересні 2004 року минуло сім років від дня заснування фінансового лізингу в агропромисловому комплексі України. До складу Національної акціонерної компанії “Укראгролізинг” включено підприємства технічного сервісу, матеріально-технічного постачання та машинно-технологічні станції, тобто підприємства виробничого характеру, що створені для ефективного використання сільськогосподарської техніки, переданої їм у фінансовий лізинг у процесі реформування сільськогосподарських підприємств. За час існування фінансового лізингу закуплено понад 15 тис.одиниць техніки на суму близько 1 млрд.грн.

Таблиця 1

Наявність сільськогосподарської техніки в машинно-технологічних станціях в Миколаївській області (станом на 1.06.2004р.)

Найменування техніки	Наявність (шт.)		
	2003р.	2004р.	2004р. у % до 2003р.
Зернозбиральні комбайни всіх марок	22	22	100,0
в тому числі:			
Дон-1500	2	1	50,0
"Славутич", "Лан"	3	3	100,0
Прес-підбирачі	3	4	133,3
Жнивarki валкові	6	9	150,0
Зерноочисні машини	–	1	–

Харківським тракторним заводом передбачено продаж тракторів через НАК “Укראгролізинг” та її філіали в регіонах. Держава допомагає споживачам шляхом лізингу та компенсуючи 30% вартості сільськогосподарської техніки. У 2004-2005 роках держава буде закуповувати техніку тракторного заводу ТОВ “Укрзапчастина” (на базі непрацюючого заводу “Ленінська кузня”, м.Київ) за лізингом, бюджетні кошти підуть на технічне переосна-

щення господарств. Протягом 2003-2004 років збільшено в 3,2 рази обсяги фінансування операцій фінансового лізингу сільськогосподарської техніки. Лізинг — одна із перспективних форм агротехнічного сервісу в нашій країні.

Видом лізингу є і прокат. Прокат — це короткочасна оренда, від декількох годин до декількох місяців, але не більше року. Прокат — це не основний вид діяльності організацій, які мають техніку і вони займаються ним, якщо це вигідно. Але для сільгоспвиробників така форма оренди створює невизначеність при плануванні робіт на наступний рік.

Висока вартість нової високопродуктивної техніки приводить до того, що послуги по проведенню сільськогосподарських робіт надаються на контрактній основі. Організація виконує всі роботи на землі замовника за певну плату. Такі послуги в США називають “custom farming” — фермерство на замовлення. Землевласник приймає організаційні і управлінські рішення, отримує весь прибуток від реалізації виробленої продукції. Виконавець забезпечує процес виробництва технікою і робочою силою, отримує плату за надані послуги і частину прибутку як винагороду.

В США, де збір врожаю починається в травні в південних штатах і продовжується до вересня в північних штатах, популярні послуги “custom harvesting” — збір врожаю на замовлення. Фермер може скласти контракт на збір врожаю і доставку продукції в сховище зі спеціальними організаціями. Для цього використовуються мобільні збиральні комплекси.

Для найбільш повного і ефективного використання високопродуктивної техніки і відсутності такої у власному господарстві фермер може скористатися послугами підрядних організацій. Підрядні роботи вимагають наявності різноманітних сільськогосподарських машин, які повинні бути високопродуктивними, прості в обслуговуванні, якісно виконувати технологічні операції на високих швидкостях.

Одним із важливих напрямів підвищення ефективності використання технічних засобів є створення на державних та кооперативних засадах машинно-технологічних станцій (МТС). Створення МТС та загонів для надання допомоги сільгоспвиробникам дозволяє сконцентрувати технічні засоби для виконання необхідних технологічних

Таблиця 2

Розвиток райагропромтехнік в Миколаївській області, тис. грн.

Район	Найменування підприємств	Обсяги надання послуг		Запропоноване надання послуг
		2003р.	станом на 20.07.2004р.	
Арбузинський	ВАТ "Родючість"	72	12	60
Баштанський	ЗАТ "Привільнянська РТП"	458	276	700
	ДП "Баштанський агропромсервіс"	563	355	700
	МТ "Електроремонтник"	80	30	80
	ДП "ЧПА-Баштанське"	40	28	50
Березанський	ДП "Агроторговий дім "Тилігуло-Березань"	250	300	580
	ВАТ "Березанська агропромтехніка"	210	64,3	65
Березнегуватський	ВАТ "Березнегуватська РАПТ"	371,8	73,2	370
Веселинівський	ЗАТ "Везелинівська МТС"	1930	985	2180
Вознесенський	АТ "Вознесенська агропромтехніка"	870	500	920
	АТ "Міжрайагропостач"	176	2	150
Доманівський	Райагрохімія	54	3	60
Кривоозерський	ЗАТ "Агромаш"	15	5	12
Миколаївський	ЗАТ "Райагропостач"	262	91	150
	ВАТ "Миколаївська агропромтехніка"	796	420	1200
Новоодеський	ТОВ "Агротехсервіс"	64,9	27,1	69,2
Очаківський	ВАТ "Очаківська райагропромтехніка"	94	130	270
	ТОВ "Південний меридіан"	–	34,7	62
Первомайський	ЗАО "Моторист"	703	358	796
	ЗАО "Ливарник"	146	57	150
	ОА "Ремонтник"	121	81	130
	ЗАО "Сервіс трактор"	96	50	100
Снігурівський	ВАТ "Снігурівська МТС"	150	50	150
Всього по області		7547,7	3932,3	9004,2

операцій у всіх господарських структурах відповідного району. У 1996р. в Миколаївській області виникла необхідність створювати технічні центри або пункти для надання технічної допомоги товаровиробникам в обробітку землі, догляді за посівами, збиранні врожаю. Зараз вже в області працює 9 машинно-технологічних станцій.

Такі центри повинні мати набори сільськогосподарських машин (які відповідають технології вирощування різних сільгоспкультур), насіння цих культур, добрива, гербіциди, а також виробничу базу по ремонту і обслуговуванню техніки, кваліфіковані кадри, технологічне устаткування, службу забезпечення техніки запасними частинами. Вони організовані на базі підприємств “Агроінком”, “Агротехніка”, “Украгротехсервісу”, “Украгрохіму”.

Створення регіональних машинно-технологічних станцій допоможе нарощуванню технічних потужностей машинно-тракторно парку аграрного сектора. В МТС концентруються необхідні фінансові ресурси для придбання сучасних машин оптимального агрегування, є можливість повносезонного їх використання незалежно від розмірів земельних угідь господарств, що дасть змогу окупити техніку.

За останні роки попит на технічні послуги по виконанню сільськогосподарських робіт значно збільшився (табл.2).

При недостатній кількості машин у господарствах вигідне спільне використання техніки, оренда техніки. Досягти інтенсивного використання техніки в окремому господарстві практично неможливо, таку техніку передусім доцільного застосовувати на спільній основі у машинно-технологічних станціях, обслуговуючих кооперативах.

Для підвищення ефективності агротехнічного сервісу сільського господарства необхідно:

- 1) розвивати машинно-технологічні станції;
- 2) оновлювати техніку за рахунок лізингу;
- 3) державі підтримувати матеріально-технічне забезпечення сільського господарства;
- 4) удосконалювати дилерську систему.

ЛІТЕРАТУРА

1. П.І.Гайдуцький, М.Г.Лобас, Відродження МТС./“Поліграф книга”, ПФ “Оранта”, НВАТ “Агроінком”. – К., 1997. – 501с.

2. Фінансовому лізингу в агропромисловому комплексі України – 7 років // Сільський час, 24 вересня 2004р.